

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Erhvervsuddannelserne – fakta og muligheder

Undervisningsministeriet 2011

Erhvervsuddannelserne

– fakta og muligheder

Erhvervsuddannelserne - fakta og muligheder

Redaktion: Christina Hartmann Nielsen og Vibe Aarkrog,
Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen,
Afdelingen for Erhvervsrettede Uddannelser

Redaktion, korrektur og produktion: Werner Hedegaard,
Undervisningsministeriet, Kommunikationssekretariatet

Grafisk tilrettelæggelse og omslag: Keep Your Darlings

Fotos: Lars Skaaning

1. udgave, 1. oplag, august 2011: 4.500 stk.

ISBN: 978-87-603-2923-4

ISBN: (WWW) 978-87-603-2924-1

Internetadresse: www.uvm.dk/eudfakta

Udgivet af Undervisningsministeriet, 2011

Bestilles (ISBN 978-87-603-2923-4) hos:

Rosendahls Schultz Distribution

Telefon: 43 22 73 00, e-mail: distribution@rosendahls-schultzgrafisk.dk

eller www.schultzboghandel.dk

Telefontid: Mandag-torsdag 8.00-16.00, fredag 8.00-15.30

eller hos boghandlere

Tryk: Rosendahls Schultz Grafisk

Trykt med vegetabiliske trykfarver på ubestrøget miljøcertificeret papir

Printed in Denmark 2011

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til

Kommunikationssekretariatet i Undervisningsministeriet, telefon: 33 92 52 23

eller e-mail: pub@uvm.dk

Indhold

Forord	5
1. Indledning	6
2. Hvad er en erhvervsuddannelse?	8
Vekseldannelse	10
Opbygning	10
Indgange	10
Grundforløb og hovedforløb	11
<i>Plads til alle</i>	13
3. Et fleksibelt system	16
Realkompetencevurdering og personlig uddannelsesplan	16
En fleksibel skole	17
<i>Grundforløbspakker</i>	17
<i>Praktik eller skole i grundforløbet</i>	17
<i>Eux</i>	18
<i>Inkluderende læringsmiljø</i>	18
Fleksible praktikaftaler	19
Forskellige veje fra grundskole til erhvervsuddannelse	20
<i>Egu</i>	20
<i>Produktionsskole</i>	20
<i>20/20-model</i>	21
Erhvervsuddannelse for voksne	21
EUD+	21
GVU	21
4. Et involverende system	22
Undervisningsministeriet	22
REU	22
Faglige udvalg	24
Lokale uddannelsesudvalg	24
5. Udfordringer for erhvervsuddannelsessystemet	26
Handlingsplaner for øget gennemførelse	26
Styrkelse af omdømme	26
Tilvejebringelse af praktikpladser	27
Mere information	28

Forord

Erhvervsuddannelserne udgør en betydelig del af de danske ungdomsuddannelser. Godt halvdelen af hver ungdomsårgang forventes at gennemføre en erhvervsuddannelse.

De i alt 109 forskellige uddannelser kvalificerer til faglærte job som for eksempel tømrer, social- og sundhedsassistent og gartner.

Erhvervsuddannelserne er levende uddannelser. Uddannelsernes indhold, struktur og pædagogik tilpasses løbende i et tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter, virksomheder og skoler. Samarbejdet sker dels i forhold til udviklingen på det faglærte arbejdsmarked, dels i forhold til den meget forskelligartede elevgruppe, der kendetegner dette uddannelsesområde.

Erhvervsuddannelserne – fakta og muligheder henvender sig til alle, der er interesserede i at få en hurtig introduktion til de uddannelsesmuligheder, som rummes inden for erhvervsuddannelserne. Publikationen vil berøre emner som uddannelsernes struktur, pædagogik og udfordringer.

Publikationen giver blandt andet svar på følgende spørgsmål:
Hvad er en erhvervsuddannelse? Hvad vil det sige, at uddannelserne er vekseluddannelser? Hvordan er en erhvervsuddannelse opbygget? Hvem tilrettelægger uddannelserne? Hvordan foregår undervisningen? Og hvilke initiativer arbejder man med lige nu for at løse nogle af de udfordringer, erhvervsuddannelsessystemet står over for?

Jeg ønsker alle god læselyst.

Troels Lund Poulsen
Undervisningsminister
August 2011

1. Indledning

Hensigten med denne publikation er at give et indblik i erhvervsuddannelsessystemet i Danmark. Det danske erhvervsuddannelsessystem er kendetegnet ved at være mangfoldigt – og dermed også ofte svært at overskue. Denne publikation giver læseren mulighed for at sætte sig ind i, hvordan erhvervsuddannelserne er struktureret, hvilke muligheder der er i erhvervsuddannelsessystemet, hvilke særlige kendetegn uddannelserne har, og hvem de henvender sig til.

Publikationen henvender sig til dem, der ønsker at få et grundlæggende kendskab til erhvervsuddannelserne. Til dem, der vil vide mere, er der gennem teksten løbende henvisninger til hjemmesider og andre publikationer, der fortæller mere om de forskellige emner, der omtales i denne publikation. Bagest i publikationen er der en oversigt over relevante henvisninger.

Publikationen er bygget op i fem kapitler. Efter dette indledende kapitel er der i kapitel 2 en introduktion til, hvad der grundlæggende kendetegner en erhvervsuddannelse.

Erhvervsuddannelsessystemet er kendetegnet ved at have en differentieret elevgruppe. Det betyder krav om et fleksibelt system, der kan tilbyde uddannelsesmuligheder for den enkelte. I kapitel 3 præsenteres de mange fleksible muligheder, der er i erhvervsuddannelsessystemet.

Erhvervsuddannelserne er kendetegnet ved en høj grad af partsinvolvering. De forskellige parter har indflydelse på, hvordan uddannelserne opbygges og tilrettelægges. I kapitel 4 er der fokus på, hvordan de forskellige parter har indflydelse på erhvervsuddannelserne.

Erhvervsuddannelsessystemet har også udfordringer. Det er især udfordringer som stort frafald og fremskaffelse af praktikpladser. I kapitel 5 er der en kort præsentation af nogle af de politiske initiativer, som er sat i værk for at imødekomme de udfordringer.

2. Hvad er en erhvervsuddannelse?

En erhvervsuddannelse er en erhvervskompetencegivende ungdomsuddannelse. Det betyder, at uddannelsen bygger på forudsætninger opnået i grundskolen. En afsluttet erhvervsuddannelse giver direkte adgang til arbejdsmarkedet som faglært. De overordnede principper i erhvervsuddannelserne er beskrevet i Bekendtgørelse af lov om erhvervsuddannelser.¹

Der er i dag 109 erhvervsuddannelser, der omfatter for eksempel murer, social- og sundhedsuddannelsen, sikkerhedsvagt, gastronom, mekaniker og gartner. De 109 uddannelser indeholder trin og specialer, som har et jobmodsvær på arbejdsmarkedet. Dette giver et reelt udbud på 301 forskellige uddannelser. De forskellige trin giver eleven mulighed for at tage en kortere

uddannelse, hvis eleven ønsker at komme hurtigt ud på arbejdsmarkedet. De forskellige specialer skal målrette uddannelsen bedst muligt i forhold til arbejdsmarkedet.

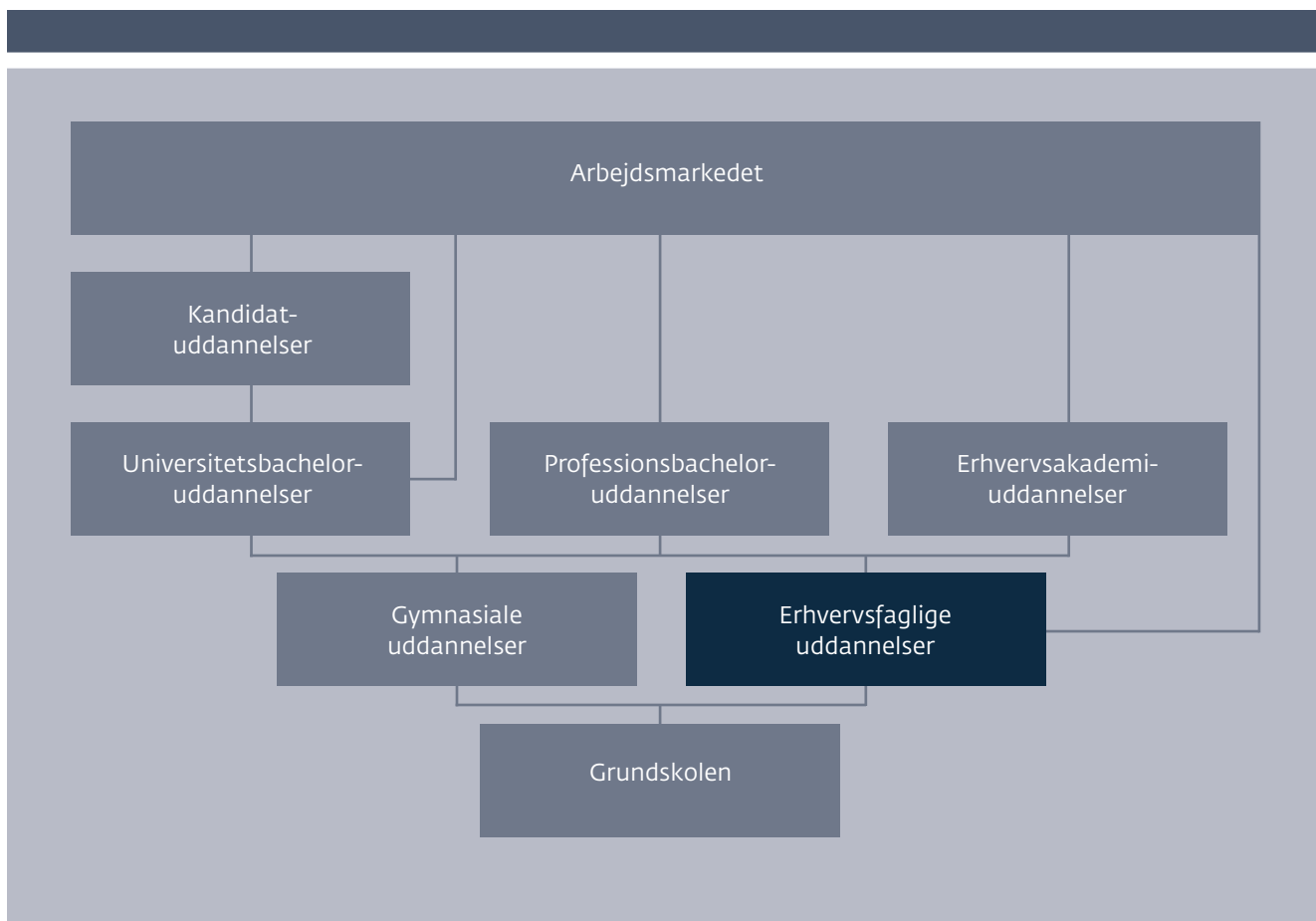
Man kan begynde på en erhvervsuddannelse direkte efter grundskolen. Ligesom de gymnasiale uddannelser kan en erhvervsuddannelse være et skridt på vejen til en videregående uddannelse, enten ved at erhvervsuddannelsen giver direkte adgang til den videregående uddannelse eller ved, at man som udlært på baggrund af suppleringskurser kan få adgang til denne. En erhvervsuddannelse udgør ligeledes et godt fundament for efteruddannelse, eksempelvis gennem voksen- og efteruddannelsessystemet (VEU).²

¹ Lovbekendtgørelse nr. 510 af 19. maj 2010 kan findes på:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=130574>

² Læs mere om uddannelse for voksne: <http://www.uvm.dk/voksne>

“

En afsluttet erhvervsuddannelse giver direkte adgang til arbejdsmarkedet som faglært.

De erhvervsfaglige uddannelser med en længde på mere end to år er som hovedregel indplaceret på niveau fire i den nationale kvalifikationsramme (NQF), hvilket er samme niveau som de gymnasiale uddannelser. Erhvervsuddannelser med en varighed på under to år, herunder trin, er overvejende indplaceret på niveau 3 i kvalifikationsrammen³.

Vekseluddannelser

Erhvervsuddannelserne er opbygget som vekseluddannelser, hvor eleverne veksler mellem at være i praktik i en virksomhed og modtage undervisning på en erhvervsskole. Hovedreglen er, at eleverne tilegner sig de praktiske kompetencer i praktikken og opnår teoretiske og praktiske kompetencer i skoleundervisningen.

Den nære tilknytning til arbejdsmarkedet er med til at sikre, at eleverne tilegner sig relevante kompetencer i forhold til fremtidens arbejdsmarked. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at danske unge generelt har en lettere overgang fra uddannelse til arbejde, hvis man sammenligner med unge i andre lande.

Opbygning

De 109 erhvervsuddannelser er grupperet i 12 **indgange** alt efter den enkelte uddannelses sigte og slægtskab med andre uddannelser.

En erhvervsuddannelse er delt op i et **grundforløb** og et **hovedforløb**. Et grundforløb varer typisk 20 uger inden for de tekniske erhvervsuddannelser og social- og sundhedsuddannelserne, mens det varer mellem 38 og

76 uger i de merkantile uddannelser. Grundforløbet kan forlænges eller afkortes i forhold til elevens evner og ønsker.

Hovedforløbet inden for de tekniske erhvervsuddannelser varer typisk 3-3½ år, men kan vare fra et år og op til fem år. Inden for de merkantile uddannelser varer hovedforløbet typisk to år. Der er mere information om indgangene og uddannelserne på Uddannelsesguiden⁴.

Indgange

Der er 12 indgange i erhvervsuddannelsessystemet⁵:

- **Bil, fly og andre transportmidler.** Indgangen har otte uddannelser med 22 specialer og trin.
- **Bygge og anlæg.** Indgangen har 15 uddannelser med 38 specialer og trin.

³ Mere information om kvalifikationsramme: http://www.ug.dk/uddannelser/artikleromuddannelser/kvalifikationsniveau_for_ungdomsuddannelser.aspx

⁴ www.ug.dk

⁵ Det er muligt at se mere om, hvilke uddannelser der findes på de enkelte indgange på Undervisningsministeriets hjemmeside: <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Erhvervsuddannelser/Indgange%20og%20uddannelser.aspx>

- **Bygnings- og brugerservice.** Indgangen har tre uddannelser med seks specialer og trin.
- **Dyr, planter og natur.** Indgangen har ni uddannelser med 31 specialer og trin.
- **Krop og stil.** Indgangen har tre uddannelser med fire specialer og trin.
- **Mad til mennesker.** Indgangen har 10 uddannelser med 29 specialer og trin.
- **Medieproduktion.** Indgangen har syv uddannelser med 10 specialer og trin.
- **Merkantil.** Indgangen har syv uddannelser med 25 specialer og trin.
- **Produktion og udvikling.** Indgangen har 27 uddannelser med 71 specialer og trin.
- **Strøm, styring og it.** Indgangen har ni uddannelser med 27 specialer og trin.
- **Sundhed, omsorg og pædagogik.** Indgangen har fire uddannelser med syv specialer og trin.
- **Transport og logistik.** Indgangen har syv uddannelser med 31 specialer og trin.

Grundforløb og hovedforløb

Grundforløbet er den indledende del af en erhvervsuddannelse. Grundforløbet er normalt hovedsageligt tilrettelagt som skoleundervisning og består af grundfag, fælles kompetencemål og særlige kompetencemål. Det betyder, at der er fag og kompetencemål, som er fælles for hele indgangen, og at der er fag og kompetencemål, som er specifikke for den enkelte uddannelse. Grundforløbet giver en bred indføring i de kompetencer, eleven skal opnå i indgangens uddannelser, samtidig med at eleven opnår kompetencer rettet specifikt mod den enkelte uddannelse. Et grundforløb afsluttes med en prøve, hvor det vurderes, om eleven har opnået de kompetencemål, som kræves for at begynde i hovedforløbet.

Grundforløbet består som en hovedregel af skoleophold, men der findes forskellige muligheder for at tilrettelægge grundforløbet, så det passer til den enkelte elev. Disse muligheder er beskrevet i kapitel 3.

Hovedforløbet i erhvervsuddannelserne veksler mellem praktikperioder i en virksomhed og skoleophold på en erhvervsskole.

Praktikperioderne foregår i en virksomhed, som har indgået en uddannelsesaftale med eleven. I de tilfælde hvor det ikke er muligt at skaffe det tilstrækkelige antal uddannelsesaftaler, er det i en række uddannelser muligt at gennemføre praktikperioderne som skolepraktik. Uddannelsen afsluttes med en prøve, der gennemføres i samarbejde med det faglige udvalg for uddannelsen.

Erhvervsuddannelsens struktur og opbygning

Grundforløb

Hovedforløb

Afsluttende prøve

Skole

Praktik

For at blive optaget til en erhvervsuddannelses grundforløb skal eleven have opfyldt undervisningspligten, svarende til niveauet i grundskolens 9. klasse.

Plads til alle

Der er frit optag til erhvervsuddannelserne. For at blive optaget til en erhvervsuddannelses grundforløb skal eleven have opfyldt undervisningspligten, svarende til niveauet i grundskolens 9. klasse. Derudover skal eleven enten have en uddannelsesaftale med en virksomhed eller være erklæret uddannelsesparat af Ungdommens Uddannelsesvejledning⁶ eller den konkrete erhvervsskole. Er eleven over 18 år, skal hun eller han ikke erklæres uddannelsesparat, men kan blot begynde i et grundforløb.

Nogle uddannelser er dog mere populære end andre, og derfor har det været nødvendigt at indføre adgangsbegrænsning til visse modeuddannelser, dels af beskæftigelsesmæssige årsager, dels for at undgå, at elever begynder i en uddannelse, som de

senere har svært ved at få eller slet ikke kan få praktikplads inden for. I adgangsbegrænsede uddannelser skal elever have en uddannelsesaftale for at kunne begynde i uddannelsens grundforløb eller optages inden for en kvote.

Der er uddannelsesgaranti i erhvervsuddannelserne. Det betyder, at alle elever, som gennemfører et grundforløb i en bestemt indgang, har mulighed for at afslutte et hovedforløb inden for samme indgang. Som udgangspunkt skal eleven indgå en uddannelsesaftale med en virksomhed. Kan eleven ikke finde en praktikplads og få en uddannelsesaftale inden for den uddannelse, som han eller hun gerne vil have, skal eleven søge og acceptere praktikplads og uddannelsesaftale inden for en anden uddannelse i samme indgang. Hvis eleven ikke kan tilbydes en

praktikplads, tilbydes eleven i stedet at gennemføre en uddannelse i et skolepraktikforløb eller eventuelt at fortsætte i en af de – relativt få – uddannelser, der ikke har praktik⁷.

Elever i skolepraktik skal opfylde egnethedsbetingelserne, de såkaldte **EMMA**-kriterier. Det betyder, at eleverne skal være Egnede, geografisk **Mobile**, fagligt **Mobile** og **Aktivt** praktikpladssøgende. I praksis betyder det, at elever i skolepraktik løbende skal søge ordinære praktikpladser, at de skal være villige til at søge praktikpladser uden for deres lokalområde, og at de skal være villige til at tage en praktikplads inden for en anden uddannelse end den primært ønskede.

⁶ Læs mere om uddannelsesparathed i publikationen *Klar, parat, uddannelse – inspiration om uddannelsesparathed* <http://www.uvm.dk/parat>

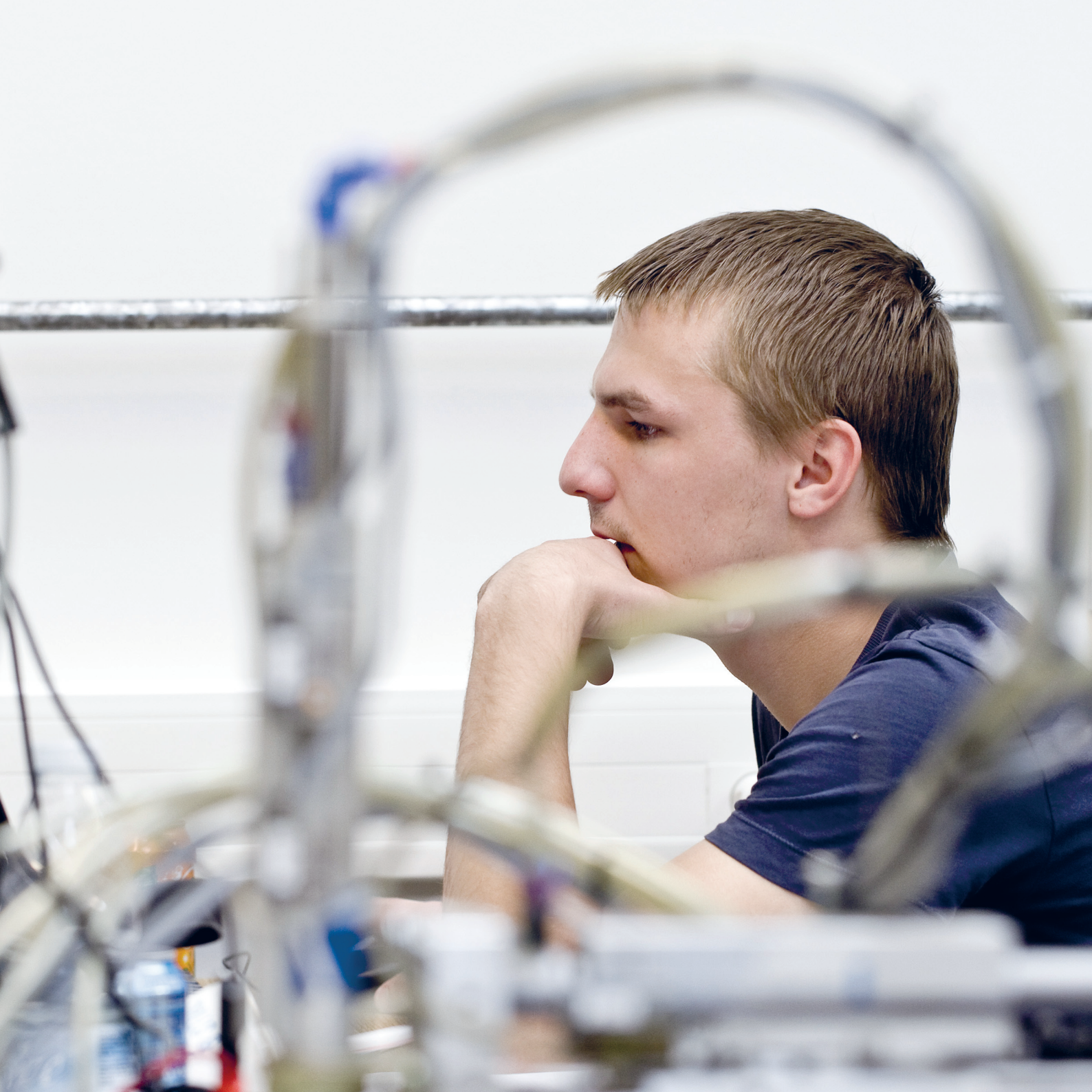
⁷ Det drejer sig om tre uddannelser: Byggemontagetekniker, sundhedsservicesekretær og web-integrator

Nyttige tal om erhvervsuddannelserne

Elever i gang med en ungdomsuddannelse, 2009 Heraf var 50 procent i gang med en erhvervsuddannelse.	254.254
Gennemsnitlig alder ved start i grundforløb ¹	21 år
Gennemsnitlig alder ved start i hovedforløb	26 år
Gennemsnitlig alder ved afslutning af erhvervsuddannelse	27 år
Fuldførelsesprocent, 2009	54 procent
Fuldførelsesprocent – elever med anden etnisk herkomst end dansk, 2009	44 procent
Praktik	
Indgåede aftaler i 2010	48.064
Praktikpladssøgende ultimo 2010	7.174

¹ Erhvervsuddannelserne er kendetegnet ved en stor aldersspredning. Der er elever, som begynder umiddelbart efter 9. klasse, men der er også mange, som begynder på en erhvervsuddannelse efter nogle år på enten arbejdsmarkedet eller i en anden ungdomsuddannelse.

Tallene er fra UNI•C Statistik & Analyse. Læs mere om statistik om erhvervsuddannelserne på <http://uvm.dk/service/statistik/erhvervsuddannelserne.aspx>

3.

Et fleksibelt system

Erhvervsuddannelsessystemet er kendetegnet ved at være fleksibelt, så elevernes forskellige forudsætninger og ambitioner tilgodeses bedst muligt. Det fleksible system betyder, at en bred og differentieret elevgruppe kan gøre brug af erhvervsuddannelserne.

Erhvervsuddannelsessystemets fleksibilitet afspejles både i strukturen og i den daglige differentiering af undervisning på skolerne.

Realkompetencevurdering og personlig uddannelsesplan

Når den unge begynder i en erhvervsuddannelse, tages der højde for de kompetencer og forudsætninger, eleven har med sig. På den måde undgår eleven at modtage undervisning, som fører til kompetencer, eleven allerede har. Der kan også tages højde for kompetencer, som eleven eventuelt måtte mangle, og som er en forudsætning for at gennemføre uddannelsen. Derfor skal alle elever realkompetencevurderes,

inden de begynder i et grundforløb. Realkompetencevurderingen tager udgangspunkt i de forudsætninger, den enkelte elev har, og giver derved mulighed for, at skolen kan tilrettelægge individuelle forløb for eleven. Det kan for eksempel betyde, at eleven har mulighed for enten at afkorte eller forlænge sit grundforløb, hvis det vurderes, at eleven har behov for dette. På baggrund af realkompetencevurderingen udarbejder eleven sammen med skolen en personlig uddannelsesplan, som indeholder kompetencemål for, hvad eleven skal opnå i løbet af sin uddannelse.

Den individuelle vurdering betyder også, at der er mulighed for at give merit (godskrivning) for relevant erhvervs erfaring og eventuel tidligere gennemført erhvervsuddannelse. Med en sådan merit er det muligt at gennemføre en erhvervsuddannelse på kortere tid end normalt. Hvis en elev ønsker at begynde i et nyt grundforløb, er det på samme måde muligt at få merit for dele af det nye grundforløb på baggrund af opnåede kompetencer i det tidligere grundfor-

løb. Erhvervsuddannelsessystemet er altså indrettet til, at alle elever skal have mulighed for at gennemføre en uddannelse.

En fleksibel skole

Skoleopholdene i erhvervsuddannelserne kan tilrettelægges på mange forskellige måder, så den differentierede elevgruppe med forskellige uddannelsesbehov bliver tilgodeset.

Grundforløbspakker

Siden januar 2008 har erhvervsuddannelserne skullet tilbyde grundforløbspakker til elever i grundforløbene. Grundforløbspakker er særligt strukturerede grundforløb, som skal indeholde de obligatoriske elementer og kompetencemål for grundforløbet i de enkelte indgange og valgfrie elementer, der varierer alt efter elevernes behov. De valgfrie elementer kan variere fra vejledning med henblik på afklaring til undervisningstilbud, som enten giver eleven mulighed for at erhverve sig kompetencer ud

over de obligatoriske eller forbereder eleven mod videre uddannelse. Grundforløbspakker kan henvende sig til enten uafklarede elever, elever med svage uddannelsesforudsætninger eller elever, der ønsker at opnå højere faglige niveauer.

Formålet med grundforløbspakkerne er at tilbyde eleverne et grundforløb, der i høj grad tilgodeser elevernes forskellige forudsætninger og behov, såvel fagligt som socialt. Grundforløbspakkerne giver mulighed for at tilbyde mere strukturerede forløb til de elever, som har svært ved at overskue forløb med flere valgmuligheder og løsere struktur.

Praktik eller skole i grundforløbet

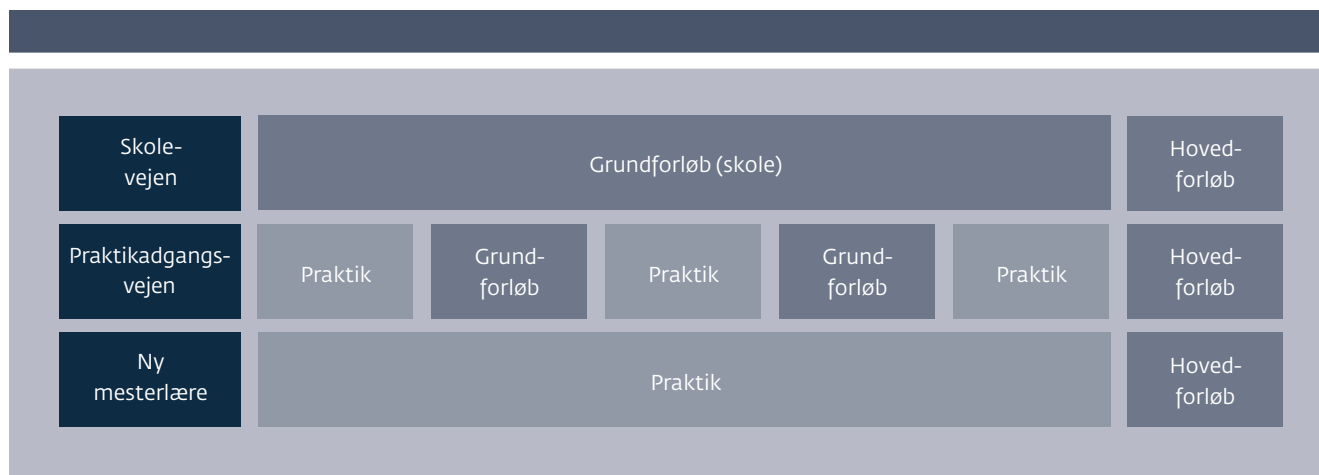
Der er forskellige veje ind i en erhvervsuddannelse. Der er skolevejen, hvor eleven begynder i et grundforløb og herefter fortsætter i hovedforløbet efter at have fået en praktikplads.

En anden mulighed er praktikadgangsvejen, hvor eleven har indgået en uddannelsesaftale med en virksomhed

fra begyndelsen af uddannelsen. Eleven skal stadig tage hele grundforløbet som skoleundervisning, men har mulighed for at dele skoleopholdet op og være i praktik mellem skoleopholdene. Eleven forlænger ikke sin samlede uddannelsestid, da praktiktiden i hovedforløbet bliver afkortet svarende til omfanget af den praktik, eleven har gennemført i grundforløbet.

En tredje mulighed er at gennemføre grundforløbet som praktik i en virksomhed. Denne mulighed kaldes ny mesterlære. Her indgår eleven en uddannelsesaftale med en virksomhed og tilegner sig de nødvendige kompetencer fra grundforløbet i det første år af sin uddannelse via praktisk oplæring i virksomheden – eventuelt suppleret med kortere skoleophold. Elev og virksomhed tilknyttes en fast kontaktlærer fra erhvervsskolen. Sammen med virksomheden arbejder kontaktlæreren for, at eleven opnår de forudsætninger, der er nødvendige, for at eleven kan gennemføre hovedforløbet.

For alle tre muligheder gælder, at eleven efter afsluttet grundforløb

begynder i et hovedforløb, der veksler mellem praktik i en virksomhed eller skolepraktik og skoleophold.

Eux

Siden 2010 har det været muligt at kombinere en erhvervsuddannelse med en gymnasial eksamen på hf-niveau, hvorved eleven opnår både

erhvervs- og studiekompetence. Typisk vil erhvervsuddannelsen blive forlænget, idet uddannelsen i en række almene fag vil indeholde undervisning på et højere niveau end i en almindelig erhvervsuddannelse. De konkrete uddannelsesmodeller er beskrevet af de enkelte faglige udvalg og godkendt af Undervisningsministeriet. Eux-

modellen findes ikke i alle erhvervsuddannelser⁸.

Inkluderende læringsmiljø

Erhvervsskolerne er kendetegnet ved et inkluderende læringsmiljø, der tager højde for elevens faglige, sociale og personlige forudsætninger.

⁸ Der sker løbende udvikling af eux-forløb. Der er p.t. eux-forløb i gang eller under opstart inden for indgangene Bygge og anlæg, Dyr, planter og natur, Produktion og udvikling samt Strøm, styring og it. Der er desuden flere, der er i gang med at planlægge eux-forløb, for eksempel det merkantile område og SOSU-området. Det er op til de faglige udvalg at beskrive en eux-model for en given uddannelse.

Der er mange muligheder for at tilrettelægge undervisningen, så den tilgodeser alle elever.

Der er mange muligheder for at tilrettelægge undervisningen, så den tilgodeser alle elever. Skolerne er gennem de centralt fastsatte rammer tilskyndet til at differentiere undervisningen og til at udbyde almene grundfag og erhvervsrettede fag på forskellige niveauer. Skolerne har også mulighed for at tage hensyn til de praksisorienterede elever og eksempelvis tilrettelægge korte praktikophold i en virksomhed i løbet af grundforløbet. Eller skolen kan tilbyde eleven virksomhedsforlagt undervisning, hvor eleven lærer teori i forbindelse med et kortere eller længere ophold i en virksomhed.

Der er også mulighed for at tilgodese elevernes sociale og personlige behov, for eksempel gennem forskellige mentor- eller kontaktlærerordninger og gennem samarbejde med psykologer og vejledere, så eleverne kan få støtte og hjælp, hvis de har brug for

det. Endelig sætter skolerne fokus på skolens miljø i form af muligheder for fritidsaktiviteter, fester mv.

Fleksible praktikaftaler

For at gøre det muligt for så mange virksomheder og elever som muligt at indgå den rette praktikaftale, er der en række forskellige former for uddannelsesaftaler:

- Den almindelige aftale. Aftalen omfatter minimum hovedforløbet af uddannelsen, og eleven er i virksomheden i alle uddannelsens praktikperioder. De første tre måneder er prøvetid, hvor aftalen kan opsiges af arbejdsgiver eller elev. Herefter er aftalen uopsigelig for begge parter.
- Ny mesterlære. Se beskrivelse i det tidligere afsnit om praktik eller skole i grundforløbet.
- Kort uddannelsesaftale. Aftalen skal

indeholde mindst ét skoleophold og én praktikperiode i hovedforløbet. Den korte uddannelsesaftale er god for virksomheder, der enten er meget specialiserede og derfor ikke kan tage eleven under hele uddannelsen, eller for virksomheder, som ikke ønsker at påtage sig et helt uddannelsesforløb. Aftalen kan forlænges eller ændres, så den samlet set omfatter hele uddannelsen.

- Kombinationsaftale. Eleven indgår aftaler med to eller flere virksomheder. Tilsammen skal delaftalerne omfatte hele uddannelsen. Eleven kan enten tilbringe praktiktiden på skift i virksomhederne, én praktikperiode ad gangen, eller i et forløb, hvor virksomhederne afløser hinanden i et fortløbende praktikforløb.

Derudover er det muligt for elever i skolepraktik at indgå en delaftale med en virksomhed.⁹

⁹ Få mere information om de forskellige praktikaftaler i pjecen: "Sådan indgår du en uddannelsesaftale" <http://www.uvm.dk/uddannelsesaftale>

Arbejdsgiverne har det uddannelsesmæssige ansvar for de elever, de har indgået en uddannelsesaftale med. Det er således arbejdsgivernes opgave at sørge for, at eleverne tilegner sig de krævede kompetencer. Virksomheder, som påtager sig et uddannelsesansvar ved at indgå en uddannelsesaftale med en elev, kompenseres for en del af lønudgifterne under elevens skoleophold igennem AER (Arbejdsgivernes Elevrefusion).

Forskellige veje fra grundskole til erhvervsuddannelse

Nogle unge har brug for lidt længere tid til at lære eller har behov for særlige måder at tilegne sig kompetencer på. Det kan være elever, som ikke er så bogligt orienterede, eller elever, der for eksempel af sociale eller psykologiske årsager ikke er blevet vurderet uddannelsesparat af Ungdommens

Uddannelsesvejledning. For disse elever er der forskellige muligheder for at tilegne sig de nødvendige kompetencer.

Egu

En erhvervsgrunduddannelse (egu) kan være en vej til job eller til en erhvervsuddannelse. Egu er en kompetencegivende, individuel uddannelse, der er erhvervsrettet og samtidig rettet mod fortsat uddannelse. Kommunerne har pligt til at give til alle unge i uddannelsens målgruppe tilbud om egu. Den enkelte kommune kan overlade produktionsskoler og institutioner for erhvervsrettet uddannelse at tilrettelægge egu på dens vegne. Målgruppen er unge under 30 år, som bor i kommunen, ikke er under uddannelse eller i beskæftigelse og ikke har forudsætninger for umiddelbart at gennemføre en anden kompetencegivende ungdomsuddannelse. Uddannelsen varer normalt to

år og består af praktik i offentlig eller privat virksomhed kombineret med relevante elementer af eksisterende uddannelser. Højest 40 uger må være skoleundervisning.¹⁰

Produktionsskole

Et ophold på en produktionsskole kan ligeledes være et springbræt til en erhvervsuddannelse. Produktionsskoler tilbyder individuelle undervisningsforløb, som er baseret på praktisk arbejde og produktion. Undervisningen knytter værkstedsundervisningen og den tilhørende teori sammen. Et produktionsskoleforløb er for unge under 25 år, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, og som ikke umiddelbart har forudsætninger for at påbegynde en ungdomsuddannelse. Et ophold på en produktionsskole kan normalt vare op til et år. Undervisningen skal bidrage til udvikling af den unges personlige, sociale og faglige kompetencer for

¹⁰ Læs mere om egu: <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Erhvervsuddannelser/Erhvervsgrunduddannelsen%20-%20egu.aspx>

at styrke mulighederne for fortsat uddannelse eller overgang til varig beskæftigelse.¹¹

20/20-model

En tredje mulighed er, at den unge kan kombinere 20 ugers ophold i en 10.-klasse med et grundforløb på 20 uger på en erhvervsskole og dermed lette overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. Det sker gennem den såkaldte 20/20-model, som forudsætter et samarbejde mellem grundskolens 10. klasse og erhvervsskolerne.¹²

Erhvervsuddannelse for voksne

For voksne uden relevant erhvervs-erfaring er der altid mulighed for at påbegynde en ordinær erhvervsuddannelse. I den forbindelse har den voksne de samme muligheder som alle andre, jævnfør ovenstående be-

skrivelse af de forskellige muligheder i erhvervsuddannelserne. Derudover giver erhvervsuddannelsessystemet voksne med relevant erhvervs erfaring forskellige muligheder for at tage en erhvervsuddannelse. Disse muligheder beskrives i det følgende.

EUD+

Elever under 25 år, som har gennemført et trin af en uddannelse og efterfølgende været i en lønnet, relevant beskæftigelse i mindst seks måneder, kan tage en EUD+. I en EUD+ anerkendes elevens teoretiske og praktiske kompetencer, og eleven kan derfor gennemføre trin 2 i en erhvervsuddannelse hurtigere end normalt. Eleven skal naturligvis opnå de samme mål og niveauer som i en almindelig EUD og afslutte med at bestå de samme prøver. Det særlige ved EUD+ er, at forløbet foregår uden uddannelsesaftale, og eleven skal derfor ikke finde en praktikplads.

GVU

Gennem grunduddannelse for voksne (også kaldet grundlæggende voksenuddannelse – GVU) har kortuddannede voksne over 25 år med meget praktisk erfaring mulighed for at gennemføre en erhvervsuddannelse, der tager højde for erhvervs erfaring og tidligere erhvervsuddannelse. GVU giver den voksne mulighed for at beholde sit arbejde, mens vedkommende er under uddannelse. Der er tale om præcis den samme uddannelse som en almindelig erhvervsuddannelse med samme krav og samme afsluttende prøve. GVU er blot et mere fleksibelt forløb, hvor der tages højde for den praktiske erfaring, idet praktikdelen af uddannelsen bliver godskrevet. For at praktikdelen af uddannelsen kan godskrives, skal den voksne have en del relevant erhvervs erfaring.

¹¹ Læs mere om produktionsskoleforløb: <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Erhvervsuddannelser/Produktionsskoler.aspx>

¹² Læs mere om brobygning og introduktionskurser i Bekendtgørelse om brobygning og introduktionskurser til ungdomsuddannelserne: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=132824>

4. Et involverende system

Erhvervsuddannelserne er kendetegnet ved betydelig partsinvolvering. Det betyder, at parterne har en høj grad af selvbestemmelse og medindflydelse. Parternes inddragelse er med til at sikre, at uddannelserne hele tiden lever op til de krav, der stilles til de enkelte erhverv eller brancher, og den udvikling, der sker i erhvervslivet.

Undervisningsministeriet

Undervisningsministeriet har ansvaret for uddannelsespolitikken og for, at de enkelte erhvervsuddannelser lever op til de overordnede love og regler, som de er fastlagt af Folketinget. Det er Undervisningsministeriet, der sætter de overordnede rammer, som interessenterne arbejder inden for.

Undervisningsministeriet fører tilsyn med erhvervsuddannelserne og institutionerne for erhvervsrettet uddannelse – herunder kvaliteten i erhvervsuddannelsessystemet.

REU

Rådet for de grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser (REU) er nedsat i henhold til Lov om erhvervsuddannelser. REU rådgiver Undervisningsministeren om de grundlæggende erhvervsrettede uddannelser på Undervisningsministeriets område. Det er fastsat i Lov om erhvervsuddannelser, hvornår REU skal høres, men rådet kan desuden på eget initiativ drøfte og afgive udtalelser om spørgsmål, der efter rådets vurdering har betydning for uddannelserne.

REU afgiver indstillinger til ministeriet, for eksempel om regler om erhvervsuddannelserne i almindelighed, blandt andet med hensyn til struktur, mål og bedømmelse, oprettelse af nye uddannelser, tilpasning og udvikling af eksisterende uddannelser og eventuel nedlæggelse af uddannelser, udbud af uddannelser, forsøg med uddannelser, adgangs begrænsning til uddannelser og skolepraktik.

REU består af en formand og 31 medlemmer. Derudover består rådet af et antal tilforordnede. Hovedparten af disse repræsenterer arbejdsmarkedets parter, det vil sige arbejdsgiverorganisationer og arbejdstagerorganisationer. Erhvervsskolerne er repræsenteret igennem repræsentanter fra ledelserne og lærerne. Eleverne er også repræsenteret i REU.

Faglige udvalg

De faglige udvalg fastlægger de konkrete mål for erhvervsuddannelserne og rammerne for undervisningens indhold. De faglige udvalg tager således stilling til for eksempel uddannelsernes længde, mål, bedømmelse, indgangsplacering og godkendelse af praktikvirksomheder. Derudover skal de faglige udvalg arbejde for at tilvejebringe det fornødne antal praktikpladser. Arbejdsgivere og arbejdstagere er ligeligt repræsenteret

i de faglige udvalg. De faglige udvalg har hver især ansvar for en eller flere erhvervsuddannelser.

Hvert år indsender de faglige udvalg en udviklingsredegørelse for hver af deres respektive erhvervsuddannelser. I udviklingsredegørelserne beskriver de faglige udvalg den erhvervsmæssige udvikling og udviklingsmuligheder inden for deres område og tilgrænsende områder. Desuden redegør de enkelte faglige udvalg for, om der er behov for nyetablering, omlægning eller nedlæggelse af uddannelser.¹³

Lokale uddannelsesudvalg

De enkelte skoler nedsætter for hver af deres erhvervsuddannelser lokale uddannelsesudvalg, som rådgiver skolen i spørgsmål om og planlægning af skolens uddannelser og har ansvaret for at styrke kontakten mellem skolen og de lokale virksomheder.

Arbejdsgivere og arbejdstagere er ligeligt (paritetisk) repræsenteret i de lokale uddannelsesudvalg, og medlemmerne skal have tilknytning til det geografiske område, som skolen dækker.

¹³ Det er muligt at se udviklingsredegørelserne på de faglige udvalgs hjemmeside: www.fagligeudvalg.dk

Erhvervsuddannelserne er kendetegnet ved betydelig partsinvolvering.

Oversigt over involverede parter

5.

Udfordringer for erhvervsuddannelses-systemet

Tre store udfordringer for erhvervsuddannelsessystemet er frafald, omdømme og tilvejebringelse af praktikpladser. I det følgende gives en kort beskrivelse af nogle af de politiske initiativer, der er sat i værk med henblik på at imødekomme disse udfordringer.

Handlingsplaner for øget gennemførelse

Siden 2008 har alle institutioner med erhvervsuddannelser skullet udarbejde handlingsplaner for at bidrage til, at flere gennemfører en ungdomsuddannelse. I handlingsplanen fastsætter skolen præcise mål og strategier for, hvor meget den forventer at nedbringe frafaldet det kommende år. For at nå sin målsætning iværksætter skolen forskellige indsatser, som beskrives i handlingsplanen. Det er op til den enkelte skole

at beslutte, hvilke indsatser der lokalt iværksættes for at opnå den bedste effekt. Handlingsplanerne bidrager til, at skolerne får større fokus på frafald og årsager hertil. Samtidig kan handlingsplanerne hjælpe skolerne med at systematisere de indsatser, der er sat i gang.¹⁴

Styrkelse af omdømme

Hensigten med dette politiske initiativ er at igangsætte konkrete aktiviteter og initiativer, der kan forbedre erhvervsuddannelsernes omdømme, understøtte skolernes arbejde med kvaliteten i undervisningen og kaste mere lys på skolernes mangfoldige pædagogiske praksis. Som led i indsatsen for at styrke omdømmet er der oprettet en kvalitetspatrulje, som i løbet af en toårig periode (2010-2012) besøger samtlige erhvervsskoler i landet. Kvalitetspatruljen går i dialog med skolerne om deres arbejde med at styrke

¹⁴ Læs mere om handlingsplanerne: <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Erhvervsuddannelser/Om%20erhvervsuddannelserne/Fokusomraader/Gennemfoerelse/Handlingsplaner.aspx>

Tre store udfordringer for erhvervsuddannelsessystemet er frafald, omdømme og tilvejebringelse af praktikpladser.

dels kvaliteten, fleksibiliteten og den pædagogiske tilrettelæggelse af uddannelserne og undervisningen, dels erhvervsuddannelsernes omdømme i lokalområdet og fastholdelsen af eleverne i uddannelse. Kvalitetspatruljen formidler den gode praksis fra skolerne og hjælper skolerne med at forbedre kvaliteten ved at skabe mulighed for at dele viden, ideer og erfaringer på tværs i erhvervsuddannelserne.¹⁵

Tilvejebringelse af praktikpladser

En af de store udfordringer i et vekseldannelsessystem er at tilvejebringe et tilstrækkeligt antal praktikpladser til eleverne. Denne udfordring bliver især tydelig i perioder med

vigende konjunkturer, hvor det ofte vil være sværere for virksomheder at ansætte elever. Tilvejebringelsen af et tilstrækkeligt antal praktikpladser er afgørende for, at vekseldannelsessystemet kan bestå.¹⁶

Virksomhederne har et stort ansvar for at uddanne fremtidens arbejdskraft og spiller derfor en essentiel rolle i forbindelse med tilvejebringelse af praktikpladser. Siden 1977 har der eksisteret en støtteordning, hvor virksomheder, som ansætter en elev, kan få refunderet dele af lønudgifterne. Denne ordning kaldes Arbejdsgivernes Elevrefusion (AER). Alle offentlige og private arbejdsgivere betaler til AER.¹⁷

Som led i globaliseringsaftalerne i 2009 og 2010 har den danske regering indgået fire praktikpladsaftaler med

det formål at skabe flere praktikpladser og øge skolepraktikkapaciteten. Den seneste aftale blev indgået i november 2010, hvor der blev afsat 2,4 milliarder kroner til en praktikpladspakke med den hensigt at skabe 8.900 flere praktikpladser set i forhold til 2009. I forbindelse med aftalerne blev det blandt andet muligt for virksomheder at opnå bonus, når de indgår en uddannelsesaftale med en elev.¹⁸

Både skoler og faglige udvalg er aktive i det praktikpladsopsøgende arbejde, som skal lede til, at elev og virksomhed indgår en uddannelsesaftale. Fra 2011 skal udviklingsredegørelserne indeholde en handlingsplan for tilvejebringelse af praktikpladser. Heri skal de faglige udvalg beskrive, hvad de hver især gør for, at der er praktikpladser nok.

¹⁵ Læs mere om Kvalitetspatruljen: <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Erhvervsuddannelser/Kvalitetspatruljen.aspx>

¹⁶ Læs mere om, hvad der gøres for at tilvejebringe praktikpladser til alle, på Undervisningsministeriets hjemmeside: <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Erhvervsuddannelser/Praktik.aspx>

¹⁷ Læs mere om AER på deres hjemmeside: <http://www.atp.dk/X5/wps/wcm/connect/atp/atp.dk/privat/sik/aer>

¹⁸ Læs mere om praktikpladsaftalerne og bonusordning: <http://www.emu.dk/erhverv/praktik/index.html>

Mere information

Generelt:

- På Undervisningsministeriets hjemmeside kan man finde mange flere oplysninger om erhvervsuddannelserne: <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Erhvervsuddannelser.aspx>
- På Undervisningsministeriets hjemmeside er der desuden en oversigt over love og bekendtgørelser på erhvervsuddannelsesområdet. Her er der også mulighed for at komme videre til Retsinformations hjemmeside, hvor de enkelte love og bekendtgørelser kan læses: <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Erhvervsuddannelser/Love%20og%20regler.aspx>

Om uddannelser:

- Uddannelsesguiden har informationer om uddannelserne, beskæftigelsesmuligheder og meget mere: www.ug.dk
- På www.elevplan.dk kan man finde information om de forskellige skoler, herunder hvilke uddannelser de udbyder, og hvilke fag der er i de enkelte uddannelser.

Om praktik

- På www.praktikpladsen.dk kan man finde praktiske oplysninger om praktikpladser og se ledige praktikpladser.

Om parterne:

- På Undervisningsministeriets hjemmeside er der information om Rådet for de grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser: <http://www.uvm.dk/Uddannelse/Erhvervsuddannelser/Om%20erhvervsuddannelserne/Raad/REU.aspx>
- På www.fagligeudvalg.dk kan man læse mere om de faglige udvalg, se de faglige udvalgs udviklingsredegørelser og læse mere om Central analyse- og prognosevirksomhed

Publikationer:

- På Undervisningsministeriets hjemmeside kan man finde en oversigt over forskellige publikationer inden for erhvervsuddannelsesområdet: <http://www.uvm.dk/service/Publikationer/Erhvervsuddannelser.aspx>
- På Undervisningsministeriets hjemmeside kan man desuden finde en oversigt over publikationer, der beskæftiger sig med uddannelse på tværs af områder. Her kan man for eksempel finde en publikation om vurdering af uddannelsesparathed: <http://www.uvm.dk/parat>

ISBN 978-87-603-2923-4

9 788760 329234

Erhvervsuddannelserne er en mangfoldig blanding af uddannelser, fra tjener til glarmester og fra dyrepasser til frisør.

De over 100 uddannelser er meget forskellige, men har også fællestræk. Denne publikation sætter fokus på at beskrive det, der er fælles for erhvervsuddannelserne i Danmark.

Erhvervsuddannelserne – fakta og muligheder giver et overblik over erhvervsuddannelsessystemet og en introduktion til opbygning, struktur og nogle af de udfordringer, som kendetegner disse uddannelser.